

Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігі
РМҚК «Александр Селезнев атындағы Алматы хореографиялық училищесі»

Бөксетемісқу
БӨЛІМІ
Директордың оқу-жұмыс жөніндегі
орынбасары
" 10.05.2024 г. Т. Ж. Карменова

Пән бойынша оқу- жұмыс бағдарламасы
«Музыкалық аспапта ойнаудың негіздері – фортепиано»

Мамандығы: 0408000 «хореографиялық өнер»

Біліктілігі: 0408013 «балет әртісі»

Оқыту нысаны: күндізгі, негізгі орта білім беру базасында:

Жалпы сағат саны: 170 сағат

Өңдеушілер: Айнегова Г. К., Альмухамбетова Л. Н., Дюсенгалиева М. Б., Карменова Т. Ж., Кундакбаева К. Б.,
Молдагаинова Г. А., Сағимбекова Ш. А., Хайруллаева Г.Р.

«Жалпы кәсіптік пәндер бөлімшесінің» мәжілісінде қаралды және ұсынылды
№ 1 Хаттама 2024 жылғы «29» тамыз

Бөлім меңгерушісі: А.И. Г.К.Айнегова

Оқу-әдістемелік кеңестің мәжілісінде қаралды және мақұлданды

№ хаттама 2024 ж. « 2 » қыркүйек

ОӘК төрағасы

Директордың ОӘБ жөніндегі орынбасары Ш. Т. Унгарбаева

Түсініктеме

Пәннің сипаттамасы: бұл пән жалпы кәсіптік пәндер цикліне кіреді және білім алушылардың осы пәнді 1-ші жылдан 5-ші жылға дейін өтуіне арналған. Пәннің рөлі, оның басқа да бірқатар оқу пәндеріндегі орны шығармашылық, эстетикалық және рухани дамыған тұлғаны қалыптастыратын маңызды білім беру және тәрбиелеу міндеттерімен анықталады. Пәннің негізгі мақсаттары: музыкалық сауаттылыққа үйрету; фортепианода ойнау дағдыларын практикада игеру; фортепианода ойнауда музыкалық-теориялық дағдыларды игеру, әуезді-интонациялық, ырғақты есту, үйлестіру, перспективалық, бейнелі ойлау, шығармашылық қиял, шығарманы тұтас көру және есту, кәсіби мақсатқа жетуді, эстетикалық талғам, стильді дамытуға және жетілдіруге көмектеседі.

Қалыптасқан құзыреттіліктер: музыкалық аспапта ойнау негіздерін меңгеру, музыкалық және мәнерлі хореографиялық амалдардың әсер ету принциптерін сақтау, музыка құрылымын, балет жанрлары мен формаларын есту талдауын меңгеру, музыкалық әуендердің мәнерлі амалдары туралы жарқын түсінік қалыптастыру және музыканың көркем мазмұнын пластикада терең ашу.

Кіші цикл: дыбыс шығару әдістерін меңгеру: non legato, legato, staccato; скрипка және басс кілттерінде 4 октава алмағында музыкалық сауаттылық білімін игеру; бастапқы игеруге арналған музыкалық терминология; метроритмикалық белгілер; шағын шығармаларды орташа қарқынмен бірден орындау, санау арқылы оқи білу.

Орташа цикл: неғұрлым күрделі ритм өрнегі бар шығармаларды үйрену: нүктелі нота, синкопа, триоль. Ансамбльде оқытушымен ойнау, мысалдарды білу және дауыстық полифонияны, инвенцияларды, полифониялық шығармаларын ойнау, XVI - XVII ғасырлардағы композиторлардың ежелгі билерін ойнау: менуэт, бурре, сарабанда, орындау және сипаттама беру, дауыстарымен және артикуляциямен жұмыс жасау; жеңіл вариация форма туралы білу; негізгі әуеннің вариантты өзгерістермен жұмыс істеу; темпоритмикалық тапсырмаларды дұрыс орындау; қарқынын жеделдету кезінде аппаратты дұрыс ұйымдастыру; шығарманың әртүрлі бөліктерінің көңіл-күйінің өзгеруін анықтау және талдау.

Аға цикл: оқудың орта буынында өткен материалды бекіту және пәнді одан әрі игеру; орындаушылық техникамен одан әрі жұмыс жасау; позициялық техникаға сүйене отырып, гамма тәрізді үзінділерді, аккордтарды, арпеджионы орындау; орындалатын шығарманы талдау; соната формасының және полифонияның құрылымын түсіну; классикалық, джаз, балет, заманауи шығармаларын дұрыс орындау білу.

Пререквизиттер: бастауыш білім, музыка пәні, жанрлары, музыкадан және басқа өнер жанрларнан қарапайым білім меңгеру; музыкалық дыбыстарды және ырғақтарын, қарқындарын ажырата білу; логика және шығармашылық ойлауға ие болу.

Постреквизиттер: музыкалық-есту, метрикалық және ырғақты дәлдікті дамытады; би-бейнелі көру мен естуді байытады; ұлттық хореографиялық спектакльдерде, жеке концерттік нөмірлерде партияларды орындау үшін музыкалық-мәтіндік материалмен өз бетінше жұмыс істей алады, әр түрлі жанрдағы қарапайым пьесаларды талдап, орындай алады; ырғақтық дәлдік, қолдарының қимылың дұрыс үйлестіру, дыбыстың сапасын және әуенің қозғалысын ажырату білу; саусақтардың артикуляциясының анықтығы; музыкалық шығармаларды музыкалық және хореографиялық амалдардың әсер ету принциптерін білу; әртістің этикасының жоғары деңгейіне ие болу.

Қажетті оқу құралдары, жабдықтар: фортепиано аспабы, музыкалық оқулықтары, оқу-әдістемелік әдебиеттері, интернет-ресурстар

Оқытушы(лардың) байланыс ақпараты:

Айнегова Гульнара Куттыбековна	Тел.: 8 747 417 1131 Эл.пошта: ainegovmg@mail.ru
Альмухамбетова Ляззат Нурмухамбетовна	Тел.: 8 708 603 55 70 Эл.пошта: almuhambetova_lyazzyat@mail.ru
Молдагаинова Гаухар Аширбаевна	Тел.: 87086035570 Эл.пошта: Gaukhar1260@gmail.com
Дюсенгалиева Майя Болатовна	Тел.: 8 705 114 03 50 Эл.пошта: aya777333@yandex.ru
Кундакбаева Кулипа Багибековна	Тел.: 8 7071488609 Эл.пошта: kundakbaevak@mail.ru
Карменова Тогжан Жанатовна	Тел.: 8 7714622209 Эл.пошта: tkarmenova@mail.ru
Сагимбекова Шолпан Аркешевна	Тел.: 87022374868 Эл.пошта: sagimbekova.sh@gmail.com
Хайруллаева Гаухар Рашидовна	Тел.: 8 707 179 2420 Эл.почта: hajrullaevagauhar1@gmail.com

Сағаттарды жартыжылдыққа бөлу

Пән	Барлық сағат	оның ішінде									
		1 жыл оқу		2 жыл оқу		3 жыл оқу		4 жыл оқу		5 жыл оқу	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1 бөлім. Музыкалық сауаттылық негіздері және аспапта ойнау аппаратын ұйымдастыру.	27	15	10	2							
2 бөлім. Техникалық дағдыларды дамыту. Шығармаларды бірден орындау. Ансамблде орындау.	44		9	4	3	6	4	6	5	7	
3 бөлім. Полифониямен танысу: полифония туралы түсінік, оның анықтамасы, дауыстық полифония. Қарапайым формадағы пьесаларды игеру. XVI-XVII ғасырлардағы композиторлардың ежелгі билері (менуэт, бурре, сарабанда).	25			6		6		6		2	5
4 бөлім. Соната формасын орындау бағдарламасын игеру.	21			5	1	5		5			5
5 бөлім. Балет, классикалық, джаз композицияларын орындау бойынша бағдарламаны меңгеру. Қазақстандық композиторлардың пьесалары, қазақ халық әндері мен билерін өңдеулері.	53				13		13		12	8	7
Пән бойынша қорытындысы	170	34		34		34		34		34	

Оқу жұмыс бағдарламасының мазмұны							
№	Бөлімдер/ Оқыту нәтижелері	Тақырыптар/ бағалау критерийлері	Барлы ғы сағат	Жеке	Білім алушының оқытушымен өзіндік жұмысы	Білім алушының өзіндік жұмысы	Сабақ түрі
1	2	3	4	5	6	7	8
	1 раздел.						
1	Фортепиано аспабымен танысу. Аспап тарихымен танысу.	Клавиатурамен және фортепиано механикасымен танысу. Фортепиано- үлкен диапазондағы және универсалдық техникалық аспап. Оның 52 ақ және 37 қара клавиша, педальдары бар. 18 ғасырдың басында итальяндық шебер Б. Кристофори фортепиано аспабын ойлап тапты. Фортепиано механикасы- ішектерді балғаның соғуымен дыбысты шығарады. Клавиатура үш регистрге бөлінеді: төменгі, орта және жоғарғы. Сегіз октаваға бөлінеді.	34	2			презентация, аралас сабақ
2	Музыкалық сауаттылық негіздері	Кілттер жүйесі (соль, фа, до), ноталардың атаулары, ноталар мен үзілістердің ұзақтығы (бүтін, жарты, төрттік, сегіздік), қарапайым өлшемдер (2/4, 3/4, 4/4). Альтерация- жарты тонға немесе бір тонға жоғарылауы немесе төмендеуі. Альтерация белгілері. Диез белгі -		5			презентация, аралас сабақ

		дыбысты жарты тонға көтереді. Бемоль белгісі- дыбысты жарты тонға түсіреді. Бекар-диез немесе бемоль болудың белгісі жояды. Альтерация белгілері негізгі және кездейсоқ болып табылады.					
3	Аспапта аппаратын ұйымдастыру.	ойнау	Қол қою. Есту арқылы музыкалық материалды таңдау. Қолды қою ең тұрақты үшінші саусақтан басталады. Содан кейін екінші және төртінші саусақтардың арнайы жаттығулары қойылады. Бесінші және бірінші саусақтар қолдың табиғи орналасу аралығын таңдай отырып, бірге қояды үйренеді. Әр саусаққа арнайы жаттығулар. Ойын аппаратын ұйымдастыру бойынша жұмысты жүргізе отырып, келесі ережелерді есте сақтау керек: 1. Оқушы денесінің пропорцияларына сәйкес биіктігін отыруы және клавиатураға қашықтықты анықтау; 2.Фортепиано аспабында дұрыс отырыуы, еңкеймеуы; 3. Иықтарын қатайтпауы және жоғары көтермеуы; 4. Шынтақтар денеден алыстап, клавиатураға параллель бағытталған; 5. Ойнаған кезде өзің табиғи және еркін.	7			практикалық сабақ
4	Фраза интонация	және	Фраза, мотив, сөйлем ұғымы. Кезең ұғымымен танысу. Екпін (күшті және әлсіз үлес), дауыстап санау. Квадрат ұғымы. Интонация әуезді ойлаудың негізі ретінде. Дауыстап әуенді айту жәнеоны	4			практикалық сабақ

		орындау. Музыкалық фразаны ашу мақсатында дыбыс шығарудың үш негізгі әдісін қолдана отырып, пьесаларды орындау. Ойынның қарапайым әдістеріне арналған пьесаларды орындаудың алғашқы қадамдарынан бастап фразалар мен фраза ұғымдарының мәселелерін түсіну керек. Музыкалық фраза-музыкалық форманың синтаксистік элементі, салыстырмалы түрде тәуелсіз құрылым ретінде, 2 немесе бірнеше мотивтерден тұрады, олардың орындалуы шығарманың сипатына әсер етеді.					
5	Музыкалық деректерді дамыту. Зейінді шоғырландыру және есту қабілетін бақылау.	Қарапайым және күрделі ырғақ топтар (бүтін және екі жарты, жарты және екі ширек, ширек және екі сегіздік, сегіздік және екі он алтылық; ширек нүктемен және сегіздік, сегіздік нүктемен және он алтылық – пунктирлік, триольдер). Көрсеткен мотивтерді клавиатурадағы есту арқылы іздеу. Оқытушының берілген ырғақты топтастыруды оқушының шапалақтауы. Қимылдарды үйлестіруді дамыту және бекіту үшін пьесаларды үйрену. Жарқын әуезді суретпен және ырғақты топтарымен шағын пьесаларды оқытушымен ансамбльде ойнау. Француз тілінде «ансамбль» - бірге орындауды білдіреді. Ансамбльдік ойын - бастауыш оқытудың да, оқушының одан әрі дамуына әсер етеді.		7			практикалық сабақ
6	Техникалық дағдыларды дамыту	Жаттығулар, гаммалар, этюдтер. Білім алушылардың дұрыс тәсілдер мен		6			практикалық сабақ

	қимылдарды меңгеруі. Қолдың қозғалысынан және иық буынына дейін бос қолды сезіну. Клавиатураға саусақ ұшын нақты тигізу жұмыс жасау. Қолды тасымалдау жаттығулары: 1.Екінші, үшінші және төртінші саусақтарға арналған жаттығулармен жұмыс жасау; 2.Қолды әр түрлі қашықтыққа доға тәрізді тасымалдау; 3.Әр түрлі саусақтардың тіркесімдерімен қолды көлденең жылжыту; 4.Бірінші саусақты төсеу және ауыстыру жаттығуы; 5.Позициялық формулаларға арналған жаттығулар: 2, 3, 4 және 5 саусақ комбинациясы. Оқытушыға назар аудару ұсынылады: 1) гаммаларды қозғалыс әдістеріне бейімделу үшін (саусақтардың қимылдарының шынтак буынындағы қол қозғалыстарымен үйлесімділігі); метрикалық дәлдікті дамыту; таразыны бес саусақ тізбегі жақсы меңгерілгеннен кейін барлық техникалық әдістер мен саусақтарды қатаң бақылай отырып, өте баяу және дыбысты үйрену керек; дұрыс әдістер мен қозғалыстарды игеру; гамма әдістерді жүйелі түрде пысықтау; дыбыстық тегістікті дамыту; ырғақ тегістікті дамыту; бүкіл қолды біріктіретін, тегіс қозғалыстармен жұмыс жасау; дыбыс сапасын, әуен сызығының					
--	---	--	--	--	--	--

		тегіс қозғалысын және саусақтардың артикуляциясының анықтығын қадағалаңыз. 2) Ұсақ техниканың әртүрлі түрлеріне, негізінен позициялық техникаға арналған этюдтер (ырғақ және техникалық құрылымы бойынша қысқа, бір типті позициялық буындар, бүкіл жұмыс барысында немесе оның үлкен эпизодтарында қайталанатын немесе ұсақ техниканың әртүрлі әдістерінде қолдың позициялық қозғалыстарының кезектесуі). И. Беркович, Е. Гнесина, А. Жилинскис, А. Гедике, Л. Шиттенің этюдтары.					
7	Шығармаларды бірден орындау	Жаңа шығармаларды бірден орындау дағдыларын меңгеру. Период ішіндегі қарапайым пьесалар. Білім алушыда әуендердің әртүрлі түрлерін ішкі естуді дамыту қажет. Оқытушы бұл тапсырманы студентке әндердің үзінділерін ойнату және әуеннің тән қозғалыстарына (мысалы, алынған немесе интервалдық қозғалыстарға) назар аудару арқылы жеңілдете алады.		3			практикалық сабақ
	2 раздел	Барлығы 1 бөлімде:		34			
1	Музыкалық сауаттылықты бекіту	Тұрақты және тұрақсыз дыбыстар, тұрақсыздардың тұрақты ажыратымдылығы, октава шегіндегі интервалдар (прима, секунда, терция, кварта, квинта, секста, септима, октава), үшдыбыстық және олардың өзгеруі.		2			презентация, аралас сабақ

2	Техникалық дағдыларды дамыту. Техникалық жаттығулар	Жаттығу ойыны оң нәтижеге әкелуі үшін дұрыс әдістер мен қимылдарды игеру қажет. Бірінші шарт - қолдың қозғалысынан иық буынына дейін бос қолды сезіну. Қолды ауыстыру жаттығулары. Қолды әр түрлі қашықтыққа доғалы тасымалдау. Әр түрлі саусақтардың тіркесімдерімен қолды көлденең жылжыту. Үйлестіру мәселелерін шешу үшін саусақтар тобымен қолды доға тәрізді немесе көлденең жылжыту. Позициялық техникаға арналған жаттығулар, интервалдық тізбектер.		4			практикалық сабақ
3	Полифониямен танысу: Полифония туралы түсінік, оның анықтамасы, қосымша дауысты полифония. XVI-XVII ғасырлардағы композиторлардың ежелгі билерін үйрену - менует, бурре, сарабанда.	Полифонияның түрлері: дауыс асты, контраст, еліктеу. Қосымша дауысты полифония-жаңадан бастаушылар үшін ең органикалық халық әнінің түрі. Әр дауыстың мәнерлі орындалуы бойынша бөлек жұмыс. Дауыстарды байланыстыру: оқытушымен полифонияның шығарманың орындау, біреуін ойнау және басқа дауысты айту, олардың біреуін неғұрлым бедерлі бөлектеу арқылы барлық дауыстарды ойнау. Полифониялық жеке элементтері мен олардың рельефтік комбинациясы бойынша мұқият жұмыс, әр түрлі дыбыс күші, оның бояуы мен артикуляциясы арқылы дауыстарды анықтау. Оқушының бір мезгілде 2 дауыстың дамуын есту қабілетінің біртіндеп дамуы және олардың сөз тіркестерін, динамикасын, бояуын даралай отырып, осы дауыстарды		6			презентация, аралас сабақ

		басқара білу. Бах, Кригер, Сперонт, Арман, Тюрк, Кореллидің ежелгі билері. Полифония элементтері бар пьесаларды үйрену. Полифония туралы түсінік, оның анықтамасы. Legato, non legato, portamento техникасында ойын аппараттарының үйлестіру. Ноталық мысалдар мен жаңа шығармаларды бірден ойнау ежелгі би шығармаларымен жұмыс жасау студенттерге тарихи-тұрмыстық би пәні бойынша хореографиялық қозғалыстарды тереңірек сезінуге көмектеседі. Орындау сипаты, дауыстану бойынша жұмыс, әр дауыстың интонациясына назар аудару. Артикуляция, цезура, динамика, екпіні бойынша жұмыс жасау.					
4	Күрделі форма туралы түсініктеме, орындау стилі	Сонатиндер, жеңіл вариациялар, рондо. Күрделі формадағы шығармамен жұмыс істеу кезінде келесі мәселелерді қамту керек: осы шығарманы жазған композитор өмір сүрген дәуірдегі қысқана тарихи экскурсия; композитордың стилі туралы жалпы түсінік; шығарманың бейнелі мазмұны; форманы нақты түсіну (сонаталы аллегро құрудың логикасы, бейнелі сфералардың қарама-қайшылығы, даму рөлі, кодтар); орындаушылық міндеттер (штрихтар, саусақтар, фразалар және т. б.)		6			практикалық сабақ
5	Әр түрлі жанрдағы шағын формадағы пьесалар. Би музыкасы. Кантилена	Негізінен би сипатындағы пьесалар. Мұнда оқушыларға би жанрының ерекшеліктерін ашу қажет. Би ырғағы, әуен мен сүйемелдеудің мәнерлі		8			практикалық сабақ

6	Қазақ фольклорының шығармаларымен танысу	орындалуы бойынша жұмыс болу керек. Қазақстандық композиторлардың пьесалары, қазақ халық әндері мен билерін өңдеулер. Метроритмнің өзгеруі сияқты ырғақты ерекшеліктері.	5			практикалық сабақ
7	Жаңа шығармаларды бірден орындау. Оқытушымен ансамблде ойнау	Периодтың аралығында қарапайым пьесалар Жаңа шығармаларды бірден орындау практикалық ойнаудың маңызды сәттерінің бірі болып табылады. Психологиялық тұрғыдан алғанда, жаңа шығармаларды бірден орындау дамыған дағдысы - көру, есту және моториканың тығыз синтезіне негізделген күрделі жоғары ұйымдастырылған жүйе.	3			практикалық сабақ
	3 раздел	Барлығы 2 бөлімде:	34			
1	Техникалық дағдыларды дамыту. Позициялық орындау техникасын дамыту. Аккордтар. Арпеджио	Ш. Ганонның техникалық жаттығулары ұсынылады. Әр түрлі орындау дағдыларын, саусақпен еркін сөйлеуді дамыту. Тікелей және әр түрлі бағыттарда гаммалар, үшдыбыстылар және олардың айналымы. Аппликатура. Legato дыбыс сапасы. Бірінші саусақты төсеу бойынша жұмыс жасау. Қозғалыс әдістеріне бейімделу (саусақтардың қозғалысының шынтак буынындағы қол қозғалыстарымен үйлесімділігі). Метрикалық дәлдікті дамыту. Шкаланы өте баяу және дыбыстық түрде үйрену керек. Бес саусақты тізбектер жақсы игерілгеннен кейін барлық техникалық әдістер мен саусақтарды қатаң бақылау керек. Мажор, мажорлық лад (it. maggiore-	6			практикалық сабақ

		үлкен) - негізгі үшдыбыстыққа негізделген (I және V сатылар арасында). Мажордың түрлері: а) табиғи; б) гармоникалық; в) әуезді. Негізгі гамма-негізгі режимнің барлық сатыларының әуезді тізбегі: I - ден VIII-ге дейін-жоғары және VIII-ден I-ге дейін-төмен қарай. Үшдыбысты аккордтарды орындау, алдымен жеке қолдармен, иықтан қолға дейінгі қозғалыстар еркін, дыбыс терең және жұмсақ. Содан кейін екі қолмен қосылыуы. Қысқа арпеджионы дәл саусақпен, жұмсақ және қозғалмалы қолмен үйрену, жоғары қозғалыстағы дыбысты күшейту және төмен қозғалыстағы дыбысты азайту. Шығарманың дыбыстық бейнесі мен сипаты. Фразаның сапасы, нюанс.					
2	Полифония. Музыкалық формалар	Полифонияның түрлері: дауыс асты, контраст, еліктеу. Кіші және орта сынып оқушыларында полифониялық ойлауды дамыту. Қосымша дауысты полифония-жанадан бастаушылар үшін ең маңызды дәстүрлі әнінің түрі. Әр дауыстың мәнерлі орындалуы бойынша бөлек жұмыс. Дауыстарды байланыстыру: оқытушымен полифониялық шығармаларды дауыстарын орындау, біреуін ойнау және басқа дауысты айту, олардың біреуін неғұрлым бедерлі бөлектеу арқылы барлық дауыстарды ойнау. Полифониялық жеке элементтері мен олардың рельефтік комбинациясы		6			презентация, аралас сабақ

		бойынша мұқият жұмыс, әр түрлі дыбыс күші, оның бояуы мен артикуляциясы арқылы дауыстарды анықтау. Оқушының бір мезгілде 2 дауыстың дамуын есту қабілетінің біртіндеп дамуы және олардың сөз тіркестерін, динамикасын, бояуын даралай отырып, осы дауыстарды басқара білу. Канон бойынша жұмыс (қарапайым қысқа пьесалар, көбінесе халық әндерін өңдеу). Ежелгі билерді үйрену - менуэт, полонез, сарабанда, ригодон, бурре. Жанрлық тиістілік. Әр түрлі кейіпкерлер, қарқындар, динамикалық реңктер. Дыбыстық палитра, дауыстардың үйлесімділігі. Артикуляция. Мелизмдер. Артикуляция, цезура, динамика, екпіні бойынша жұмыс жасау.					
3	Күрделі форма туралы түсініктеме, орындау стилі	Соната аллегроның қарапайым формалары, халық әуендерінің тақырыптарындағы вариациялар. Вариациялық циклдар мен сонатина арқылы оқушыны күрделі формадағы шығармалармен таныстыру жүреді (мысалы, орыс халық әні тақырыбындағы вариациялар «Бақшадағы бақта ма», Орыс халық әні тақырыбындағы вариациялар А.Дюбюк, Қ.Қуатбаевтің «Сур Қоян» әнінің тақырыбына 3. Нарованың вариациялары, «Ақ Баян» қазақ халық әнінің тақырыбына Л. Кириенкованың вариациялары, Абайдың «Көзімнің қарасы» әнінің тақырыбына III.		5			презентация, аралас сабақ

		Сағымбекованың вариациялары, Абайдың «Желсіз түнде жарық ай» әнінің тақырыбына Е. Шаталованың вариациялары, «Еркем-ай» қазақ халық әнінің тақырыбына О. Гераскинаның вариациялары, Д. Ботбаевтың «Полька» атты пьесасына Г. Айнегованың вариациялары, Н.Тілендиевтің «Құттықтаймын, анам, туған күніңмен!» әнінің тақырыбына Г. Канапьянованың вариациялары. Күрделі формадағы жұмыстарда (сонатиналар, вариациялар, рондо) музыканы оның дамуының ұзақ жолдарында біртұтас қамту қабілеті біртіндеп дамуы керек, яғни «ұзын, көлденең» ойлауды тәрбиелеу қажет.					
4	Би сипатындағы шағын формадағы пьесалар.	Экосез, вальс, полька. Экосез-ежелгі шотландтық жылжымалы халық биі. Өрқашан 2/4 өлшемінде. Бидің ырғағы ерекшеліктері. Әуеннің сүйемелдеудегі басты рөлі. Қарқын орташа немесе жылдам. Вальс. 3/4 көлемінде жазылған, орындау қарқыны әртүрлі болуы мүмкін. Дыбыс шығару бойынша жұмыс (әуендегі legato; сүйемелдеу үстінде нақты екпіні бірінші соққыға түседі). Полька. Өлшемі 2/4. Кішкентай секірулермен бірге жүретін жылжымалы би. Ырғақ есептерді шешудегі үйлестірудің рөлі.		7			практикалық сабақ
5	Қазақстандық композиторлардың пьесалары, қазақ халық әндерін,	Қазақ фольклорының шығу туралы тарихи. Ритмикалық сызбалардың ерекшеліктері: метроритмдердің өзгеруі. Қазақстандық композиторлардың		4			практикалық сабақ

	билерін өңдеулері.	пьесаларын зерттеу-қазақ халық әндері мен билерінің фортепианоға арналған шығармалары («Ботакөз», «Кәртiлiктi Ләтiпа», «Қараторғай», «Кукек», «Ақ сиса», «Қызылқумда аулым», «Хайлайлим», «Илигай», «Акку», «Гәкку», «Гайни»), «Караторғай», «Келісек», «Дударай»)					
6	Оқытушымен ансамбльде ойнау. Жаңа шығармаларды бірден орындау.	Оқытудың барлық кезеңдерінде музыканың ансамбльдік түрлерін кеңінен қолдану өте пайдалы. Мұндай ойын жеке орындауда әлі қол жетімді емес салыстырмалы түрде күрделі дыбыспен таныстырылады. Период аралығында қарапайым пьесалар. Білім алушыда әуендердің әртүрлі түрлерін ішкі естуді дамыту қажет. Оқытушы бұл тапсырманы студентке әндердің үзінділерін ойнату және әуеннің тән қозғалыстарына (мысалы, бірте-бірте немесе интервалдық қозғалыстарға) назар аудару арқылы жеңілдетеді алады.		6			практикалық сабақ
	4 раздел	Барлығы 3 бөлімде:		34			
1	Техникалық деңгейін дамыту. Позициялық техника. Гаммалар, аккордтар, қысқа арпеджио.	Гаммалар, аккордтар, қысқа арпеджио. Ұсынылады: III. Ганон. Техникалық жаттығулар. Legato дыбысының динамикалық және ырғақтық тегістігі бойынша жұмыс, бірінші саусақты алақанның астына төсеу. Аккордтар мен арпеджиодағы саусақтар. Техникалық жаттығулар. Ойын аппаратын ұйымдастыруға арналған жаттығулар,		6			практикалық сабақ

		қозғалысты үйлестіруді, саусақтардың еркін орындауын дамыту. Техниканың әртүрлі түрлеріне арналған этюдтер. Ұсақ техника, қысқа және ұзын арпеджиолар, қос ноталарға арналған этюдтер. Техникалық қиындықтарға ойластырылған аранйы көзқарас. Саусақ қозғалыстарының тәуелсіздігі мен икемділігіне қол жеткізу, әртүрлі артикуляциялық соққыларды қолдану бойынша жұмыс. Негізгі орын ұсақ техниканы дамытуға арналған. Саусаққа ұқыпты, саналы көзқарас, ол тегістікті, үйлесімділікті, орындаудағы ынғайлылықты және қажетті дыбыс сапасын қамтамасыз ете алады. (А. Гедике, А. Жилинскис, к. Черни, Л. Шитте, Бернстің этюдтар).					
2	Полифония. Музыкалық формалар.	Қарама-қарсы дауысты шығармалар (И.С. Бах, Г. Гендель, А. Корелли шығармалары). Имитациялық полифонияның туындылары (Циполли. Фугетта). Полифония немесе көпдауыстық — белгілі бір принциптер мен заңдарға сәйкес екі немесе одан да көп әуезді сызықтарды біріктіру техникасы, үш немесе одан да көп тәуелсіз дауыстардың тіркесіміне негізделген музыка түрі. «Контрапункт» ұғымы. Ежелгі билер-аллеманда, сарабанда, менует, куранта. Стилистикалық принциптер. Музыкалық формалар. Бидің тән ерекшеліктері, ырғақ өрнектері.	6				презентация, аралас сабақ

		Шығарманың мәтіні - эмоционалды мазмұнын музыкалық бейне арқылы беру. Аллеманда-барокко дәуіріндегі ең танымал аспаптық билердің бірі, сюитаның стандартты құрамдас бөлігі (әдетте 1-бөлім). Синкопаның жоқтығы, тональды және әуезді контраст. Сарабанда-екінші немесе үшінші қағысқа баса назар аударатын ежелгі испан халық биі. Менуэт (кішкентай, елеусіз) — ежелгі француз халық әсем биі, төмен жарты саусақтарда, Пуату провинциясының баяу вальс - биінен, екі тізе қоймасында, үш бөліктен тұратын өлшемде (3/4), XVII ғасырдың ортасынан бастап — бал. Куранта-ежелгі француз биі, оның басталуы XVI ғасырдың ортасынан келеді. Куранта - өлшемі негізінен 3/4. «Жылдам» қоңыраулар – «бидің» бастапқы түрі анық айтылды.					
3	Күрделі форма туралы түсініктеме, орындау стилі	Сонатиналар, вариациялар, рондо. Соната формасын түсіну (негізгі бөлімдермен танысу - экспозиция, жетілдіру, реприза. Күрделі формадағы шығармаларды орындаудың кийындығы, әр түрлі тақырыптар, эпизодтар, көңіл-күйдің жиі өзгеруі, кілттер. Орындаудың тұтастығын, шығарманың жалпы даму сызығын дамыту; экспозицияда осы бөлімнің толықтығын көптеген бейнелермен үйлестіру; оның қарама - қайшылықтарымен және музыкалық элементтерінің оқшаулануымен дамуда	5				презентация, аралас сабақ

		шығарманың динамикалық басталуын ашу; репризада басты міндет-онда пайда болған жаңа белгілерді есту және жеткізу, бүйірлік және қорытынды партиялардың ладотональды бояуын сезіну; орындауда бүкіл соната аллегросын қабылдаудың тұтастығына қол жеткізу.					
4	Әр түрлі жанрдағы шағын формадағы пьесалар. Кантилена сипаттағы пьесалар. Би сипатындағы пьесалар-вальс, полька, менуэт, гавот.	Кантилена және би сипатындағы пьесалар. Кантилена-латын тілінен cantilena-ән айту, кең, еркін құйылатын әуен деп аталады. Вальс, полька, менуэт, гавот сияқты күрделі шығармаларды үйрену кезінде музыкалық-есту, техникалық және ұйымдастырушылық дағдылардың біртіндеп жинақталуы. Өзіне тән ерекшеліктер, метро-ырғағы - би шығармаларының ырғағы. Опера және балет спектакльдерінен үзінділер ансамбльде ырғақ және үйлесімді ойнау (қарапайым 2, 3 жеке формалар, вариациялар).		7			практикалық сабақ
5	Джаз музыкасының шығармаларымен таныстыру. Джаз жаттығулары.	Стильдің ырғақтың ерекшеліктері; екпінді пластика және қозғалыс еркіндігі; стандартты емес, классикалық музыка тұрғысынан, үйлесімділік пен текстура. Ұсақ, анық орындалған үзінділерден октавалық немесе аккордтық позицияларға ауысу дағдылары. Жаңа, заманауи композициялар мен аранжировкаларды іздеуде интернеттегі бағдарлау дағдысы, джаз стиліндегі көрнекі түрлендірулер мен		5			практикалық сабақ

		аранжировкаларды ажырату. Рок-н - ролл аккордтарын, стилін және т. б. ойнау дағдыларын игеру.					
6	Жаңа шығармаларды бірден орындау. Ансамбль.	Ноталық мәтінді еркін оқуды дамыту, музыкалық шығармаларды талдау дағдыларын дамыту. Жаңа шығармаларды бірден орындау тұтас оқуға тәрбиелеу. Әуенді, сүйемелдеуді, ырғақты суретін, техника фигураларының қайталануын, саусақпен санарлық топтарды анықтауға бағытталған шығарманың текстурасын қарау. Ансамбльдік ойын, музыканың ансамбльдік формалары, күрделі дыбыстармен, олар әлі жеке орындауда қол жетімді емес.		5			практикалық сабақ
	5 раздел	Барлығы 4 бөлімде:		34			
1	Техникалық дағдыларды дамыту. Саусақ еркіндігін дамытуға арналған жаттығулар. Позициялық техника. Гаммалар, аккордтар, қысқа арпеджио.	III. Ганонның техникалық жаттығулары. Техникалық дағдыларды одан әрі дамыту - гаммалар, аккордтар, арпеджио. Саусақтардың еркін жүгірту дағдылары, жұмыста икемді білекті қолдану, саусақтарға назар аудару және қозғалмалы қарқынмен орындалатын ұсақ жаттығулар. Техникалық жаттығулар: дыбыс тегістігі, саусақ ұшының белсенділігі бойынша жұмыс. Legato орындауындағы позициялық принцип, әртүрлі қозғалтқыш әдістеріне бейімделу бойынша жұмыс. Метрикалық дәлдікті дамыту. Гамма әдістерді жүйелі түрде пысықтау (жеке позициялар		7			практикалық сабақ

		ішіндегі қиындықтарды жеңу және жаңа позицияға көшу әдістерін игеру). Бүкіл қолдың біріктіретін, тегіс қозғалыстары және олардың саусақ тізбегімен байланысы бойынша жұмыс. Техниканың әртүрлі түрлеріне арналған этюдтар. Этюд құрылымы, мәтін бөлшектері, үзінділердің анық және сапалы орындалуы, саусақтар, соққылар, динамикалық реңктер. Аккордтардың бір мезгілде дыбысталуы бойынша жұмыс. Әр түрлі техникалық орындау әдістері. Ырғақ есептерді шешу.					
2	Би музыкасының үлгілері және опералар мен балеттерден үзінділер.	Солистердің вариациялары, адажио. Сурет пен мінез бойынша жұмыс. Пішін құрылымын талдау, дыбыс шығарудың әртүрлі техникалық әдістерін әзірлеу. Кантилена жоспар әуендерін және техникалық жағынан күрделі үзінділерді орындаудағы есту бақылауының шоғырлануы. Соққылардың дәл орындалуы, әуеннің кең тынысы. Вариациялар: форма құрылымын талдау, дыбыс шығарудың әртүрлі техникалық әдістерін әзірлеу, бейнесі мен сипаты бойынша жұмыс. Кантилена жоспар әуендерін және техникалық жағынан күрделі үзінділерді орындаудағы есту бақылауының шоғырлануы. Кіші формадағы пьесалар-ноктюрн, экоссез, вальс және т.б. Ноктюрн - XIX ғасырдың басынан бастап лирикалық, арманшыл сипаттағы пьесалардың кең	8				практикалық сабақ

		тараған атауы. Италияндық <i>notturmo</i> термині XVIII ғасырда болған және ашық ауада орындалатын музыканы білдіреді. Негізінде әдетте кең дамыған әуен, романтизмнің визит картасы бар. Экосез-ежелгі шотландтық халық биі, музыкалық өлшемі 3/4, орташа қарқын, вольтка аспабымен сүйемелдеген. Уақыт өте келе ол екі бөліктен тұратын жылдам қарқынмен көңілді жұптық-топтық биге айналды. Музыкалық өлшемі-2/4. Вальс-3/4 музыкалық өлшемдегі балда билейтін, әлеуметтік және халықтық билердің жалпы атауы, негізінен жабық күйде орындалады. XIX және XX ғасырдың басында-бірнеше түрлі вальс формалары, соның ішінде 2/4, 6/8 және 5/4 өлшемдері бар. Метроритмнің ерекшеліктері. Музыкалық форма және стилистикалық принциптер. Мәнерлі фразалар мен интонация. Икемді педаль дағдылары. Қазақстан мен Орта Азия композиторларының шығармалары-халық әндері мен күйлерін өңдеу, сондай-ақ вальс жанрындағы шығармалар. Халық музыкасының ырғақтылары және интонациялық ерекшеліктері. Жарқын ұлттық сипат. Әуендерді кең, ән айту.					
3	Күрделі форма туралы түсініктеме, орындау стилі	Сонатиналар, вариациялар, рондо. Соната формасының құрылымын білу және орындау. Көркем бейнелермен жұмыс. Сонаталық Аллегро. Форма құрылымы: экспозиция, жетілдіру, реприза.		5			презентация, аралас сабақ

		Бөліктердің әрқайсысының суреттерін түсіндіру. Техникалық мәселелерді шешу. Классикалық сонаталардың баяу бөліктері, рондо, скерцо, вариациялар. Формалардың темпо-ырғақты сипаттамалық ерекшелігін сақтау. Ырғақты топтардың күрделілігі, реңктердің динамикалық әртүрлілігі, әр бөлікті фразалау бойынша жұмыс жасау.					
4	Джаз стиліндегі шығармаларды үйрету.	Тән фразалар мен интонация. Оркестр құрылымын жаңғыртудағы педализация мен естудің рөлі. Ырғақ және техникалық ерекшеліктер. Джаз әр түрлі пьесалары. Стилдің ерекшеліктері, ырғақ өрнектері. Интонацияның және шығарманың бейнесі мен сипатын жарқын оқу. Регтайм. Шығармалардың ырғақ құрылымы. Ұсақ, анық орындалған үзінділерден октавалық немесе аккордтық позицияларға ауысу дағдылары.		7			практикалық сабақ
5	Полифония. Музыкалық формалар.	XVII– XX ғасырлардағы композиторлардың полифониялық шығармалары. XVII ғасырдағы полифониялық музыканың стилистикалық ерекшеліктері. Қарама-қарсы дауыс беретін шығармалар. Имитациялық полифонияның туындылары (фугеттер, канондар, инвенциялар). Полифониямен жұмыс істеудің негізгі принциптерін білу. Бір уақытта бірнеше дыбыстық және дамып келе жатқан әуезді мотивтердің болуы – полифониялық шығарманың әр дауысын		7			презентация, аралас сабақ

	жеке-жеке және олардың өзара байланысында дауыстардың бүкіл жиынтығын есту және жүргізу, әр дауыста байыпты жұмыс істеу, оның экспрессивтілігін, фразировкасын, дыбыстың сипатын, олардың соққыларының айырмашылығын, динамиканың ерекшеліктерін түсіну (бір мезгілде дыбыстық дауыстардың арақатынасы мен дыбыстық сәйкестігі). Полифония бейнелеріндегі философиялық тұжырымдама.					
	Барлығы 5 бөлімде:		34			
	Барлығы:		170			

Білімді бақылау және бағалау. Бағалау критерийлері
Пән бойынша аралық аттестаттауға қойылатын талаптар
«Фортепиано аспабында ойнаудың негіздері»

Жалпы кәсіптік пәндер бөлімшесінде (ЖКП) пәндер бойынша аралық аттестаттауға қойылатын талаптар мен бағалау критерийлері техникалық және кәсіптік білім берудің үлгілік оқу бағдарламаларының талаптары мен әдістемелік ұсынымдарына, «хореографиялық өнер» мамандығы бойынша, «балет әртісі» біліктілігіне сәйкес жасалды.

Аралық аттестаттауды өткізу нысаны:

- 1 тоқсан-бақылау сабағы;
- 2 тоқсан-бақылау сабағы;
- 3 тоқсан-бақылау сабағы;
- 4 тоқсан-бақылау сабағы.

Оқыту сапасын бақылау оқу жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. Аралық аттестаттау жоспарын оқытылған материалдың күрделілігіне сәйкес оқытушы жасайды, шығармашылық тапсырма бағдарламаны орындаудан тұруы керек, сонымен қатар мыналарды қамтуы керек:

- фортепиано аспабына ереже бойынша отыру (аспапта отыруы; дененің, қолдың және аяқтың ұстайтын ережелері)
- ырғақты орындау
- музыкалық мәнері
- орындаудың мәнерлілігі, «өзін тыңдай» білу
- музыкалық мәтінді үйрену деңгейі.

Теориялық білімін тексеру кезінде осы мәселелер ескертіледі:

- теориялық материалдың тақырыбын ашу;
- теориялық материалды білу;
- теориялық материалды талдау.

Бақылау қазіргі бағаларды ескере отырып, шығармашылық, эстетикалық және рухани дамыған тұлғаны қалыптастыратын білім алушының теориялық және практикалық дағдыларын игеру дәрежесін анықтауға мүмкіндік береді. Білім алушылар жыл бойы жоспарлы орындау конкурстарына (техникалық, вариация конкурстары және т.б.), концерттерге қатысады.

«Фортепиано музыкалық аспабында ойнау негіздері» бойынша білім алушының білімі мен дағдыларын бағалау балдық - рейтингтік жүйе бойынша айқындалады.

Сандық эквивалент	Баға	Бағалау критерийлері
«Үздік» баға	Баға «А» Цифрлық эквивалент 4,0 Пайыздық маңызы 95-100%	Осы оқу жылының жұмыс оқу бағдарламаларының (ЖОБ) талаптарына сәйкес оқу бағдарламасы толық көлемде орындалды. Музыка теориясы бойынша негізгі музыкалық сауаттылық игерілді. Музыкалық

		шығармамен жұмыс істей білу, техникалық әдістерді дұрыс орындау, аспапта дыбыс шығару әдістерін қолдану, музыканың әртүрлі стильдері мен бағыттарында динамиканы қолдану ерекшеліктерін білу. Динамиканы, қарқын режимін, ырғақты, мәнерлілікті сақтай отырып, бағдарламаны сапалы орындау, музыкалық шығарманың көркем бейнесін жасай білу. Бағдарламаны орындау кезінде авторлық нұсқауларға абсолютті сәйкестік.
	Баға «А-» Цифрлық эквивалент 3,67 Пайыздық маңызы 90-94%	Осы оқу жылының ЖОБ талаптарына сәйкес оқу бағдарламасы толық көлемде орындалды. Музыка теориясы бойынша негізгі музыкалық сауаттылық игерілді. Музыкалық шығармамен жұмыс істей білу, техниканың әртүрлі түрлерін орындау, аспапта дыбыс шығару әдістерін қолдану, әртүрлі динамикалық реңктерді меңгеру. Динамиканы, қарқын режимін, ырғақты, мәнерлілікті, эмоционалдылықты сақтай отырып, бағдарламаның сапалы орындалуы. Авторлық нұсқауларға сәйкес бағдарламаны орындау.
«Жақсы» баға	Баға «В+» Цифрлық эквивалент 3,33 Пайыздық маңызы 85-89%	Оқу бағдарламасы осы оқу жылының жұмыс оқу бағдарламаларының талаптарына сәйкес орындалды. Музыка теориясы бойынша негізгі музыкалық сауаттылық игерілді. Музыкалық шығармадағы жұмыста оқытушының нұсқауларын сапалы орындай білу. Әр түрлі техниканы орындау, музыкалық экспрессивтілік пен соққыларды қолдану. Музыканың әртүрлі стильдері мен бағыттарында динамиканы қолдану ерекшеліктерін білу. Динамиканы, қарқын режимін, ырғақты, мәнерлілікті сақтай отырып, бағдарламаның сапалы орындалуы. Бағдарламаны орындау кезінде шамалы, кездейсоқ қателіктер жіберіледі.
	Баға «В» Цифрлық эквивалент 3,0 Пайыздық маңызы 80-84%	Оқу бағдарламасы осы оқу жылының жұмыс оқу бағдарламаларының талаптарына сәйкес орындалды. Музыка теориясы бойынша музыкалық сауаттылық игерілді. Музыкалық шығармадағы жұмыста мұғалімнің нұсқауларын орындай білу. Техниканың негізгі түрлерін, музыкалық экспрессивтілік құралдарын, динамиканы, соққыларды, агогиканы, сөз тіркестерін практикалық қолдану. Динамиканы, қарқын режимін, ырғақты, мәнерлілікті сақтай отырып, бағдарламаның сапалы орындалуы. Бағдарламаны орындау кезінде шамалы, кездейсоқ қателіктер жіберіледі.
	Баға «В-»	Оқу бағдарламасы осы оқу жылының жұмыс оқу бағдарламаларының

	Цифрлық эквивалент 2,67 Пайыздық маңызы 75-79%	талаптарына сәйкес орындалды. Музыка теориясы бойынша музыкалық сауаттылық бөлімдері игерілді. Музыкалық шығарманы жаттағанда өзіндік жұмыстың болмауы. Аспапта техника түрлерін, артикуляцияны, дыбыс шығару тәсілдерін сапасыз меңгерген. Аз бастамашыл. Бағдарламаны орындау кезінде кішігірім қателіктер жіберіледі.
«Қанағаттанарлық» баға	Баға «С+» Цифрлық эквивалент 2,33 Пайыздық маңызы 70-74%	Оқу бағдарламасы осы оқу жылының жұмыс оқу бағдарламаларының талаптарына толық көлемде орындалмаған. Музыка теориясы бойынша музыкалық сауаттылықтың кейбір бөлімдері игерілді. Музыкалық шығарманы жаттағанда өзіндік жұмыстың болмауы. Аспапта ұсынылған техника түрлерін, дыбыс шығару тәсілдерін нашар меңгеру. Бастама жоқ. Білім алушының жеке қабілеттерін ескере отырып, бағдарламалық талаптардан рұқсат етілген ауытқулар.
	Баға «С» Цифрлық эквивалент 2,0 Пайыздық маңызы 65-69%	Оқу бағдарламасы осы оқу жылының жұмыс оқу бағдарламаларының талаптарына қанағаттанарлық игеру. Музыка теориясы бойынша музыкалық сауаттылықтың белгілі бір бөлімдері игерілді. Қолдарының үйлестірудің болмауы, жеткізілмеген ойын аппараты, әлсіз музыкалық еске сақтау қабілеті. Ноталық мәтінді, шығарманың ырғағын нашар білу. Білім алушының жеке қабілеттерін ескере отырып, бағдарламалық талаптардан рұқсат етілген ауытқулар.
	Баға «С-» Цифрлық эквивалент 1,67 Пайыздық маңызы 60-64%	Оқу бағдарламасы осы оқу жылының жұмыс оқу бағдарламаларының талаптарына қанағаттанарлық игеру. Музыка теориясы бойынша музыкалық сауаттылық бөлімдері бекітуді қажет етеді. Әлсіз музыкалық деректер мен музыкалық еске сақтау қабілеті, қолды үйлестірудің болмауы, жеткізілмеген ойын құрылғысы. Ноталық мәтінді, шығарманың ырғағын, аппликатураны нашар білу. Білім алушының жеке қабілеттерін ескере отырып, бағдарламалық талаптардан рұқсат етілген ауытқулар.
	Баға «D+» Цифрлық эквивалент 1,33 Пайыздық маңызы 55-59%	Оқу бағдарламасы осы оқу жылының жұмыс оқу бағдарламаларының талаптарына қанағаттанарлық игеру. Музыка теориясы бойынша музыкалық сауаттылық бөлімдері бекітуді қажет етеді. Әлсіз музыкалық деректер және музыкалық еске сақтау қабілеті. Қолды үйлестірудің болмауы, жеткізілмеген ойын аппараты. Ноталық мәтінді, шығарманың ырғақты нашар білу. Жоспарланған бағдарлама оқытылмаған, дыбыс шығару әдістерін нашар меңгерген, техникалық әдістерді меңгермеген.

	Баға «D+» Цифрлық эквивалент 1,0 Пайыздық маңызы 50-54%	Оқу бағдарламасы осы оқу жылының жұмыс оқу бағдарламаларының талаптарына қанағаттанарлық игеру. Музыка теориясы бойынша музыкалық сауаттылық тақырыптарын баянды ету қажет етеді. Әлсіз музыкалық деректер және музыкалық еске сақтау қабілеті. Қолды үйлестірудің болмауы, жеткізілмеген ойын аппараты. Ноталық мәтінді, шығарманың ырғақты нашар білу. Жоспарланған бағдарлама оқытылмаған, дыбыс шығару әдістерін меңгермеген, техникалық әдістерді меңгермеген.
«Қанағаттанарлықсыз» баға	Баға «F» Цифрлық эквивалент 0 Пайыздық маңызы 0-49%	Оқу бағдарламасы осы оқу жылының жұмыс оқу бағдарламаларының талаптарына орындалмаған. Музыка теориясы бойынша музыкалық сауаттылық тақырыптарын баянды ету қажет етеді. Қолды үйлестірудің болмауы, жеткізілмеген ойын аппараты. Ноталық мәтінді, шығарманың ырғақты нашар білу. Жоспарланған бағдарлама оқытылмаған, дыбыс шығару әдістерін білмейді, техникалық әдістерді білмейді.

ЕСКЕРТУ: курс бағдарламасы бойынша оқу материалын игермеген, сабақты жиі өткізіп алған жағдайда, циклдік комиссия «F» - "қанағаттанарлықсыз" деген баға қояды және оқу бөлімін назарға жеткізеді.

«Фортепиано аспабында ойнаудың негіздері» пән бойынша

Аралық аттестаттауды бағалау критерийлері

Аралық аттестаттау бақылау сабағы түрінде немесе бөлімдегі концертте бағдарламаны орындау түрінде өткізіледі. Оқыту нәтижелерін бағалауды жүргізу кезінде білім алушылар үшін игерілген білім, білік және дағдылар деңгейін көрсету үшін бірыңғай жағдайлар мен тең мүмкіндіктер жасалады.

Аралық аттестаттау нәтижелері ҚР БҒМ 06.05.2021 ж. №207 бұйрығына сәйкес білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың балдық-рейтингтік жүйесі бойынша жүргізіледі:

Әріптік жүйе бойынша бағалау	Ұпайлардың сандық баламасы	Пайыздық мазмұн	Дәстүрлі жүйе бойынша бағалау
------------------------------	----------------------------	-----------------	-------------------------------

A	4,0	95-100	Үздік
A-	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	Жақсы
B	3,0	80-84	
B-	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	Қанағаттанарлық
C-	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	
D	1,0	50-54	
F	0	0-49	Қанағаттанарлықсыз

Білім алушының оқытушымен өзіндік жұмысы (СӨЖО)

Білім алушының оқытушымен өзіндік жұмысы:

- өткен материалды бекіту бойынша кеңес беру;
- оқытудың теориялық формасымен қамтылмаған тақырыптарды игеру;
- фортепианода жаттығу техникасын дамыту;
- техника негіздерін қалау;
- білім алушы оқытушының сүйемелдеуімен ноталық мәтінді сольфеджирлейді (дауыспен айтады);
- ыңғайлы саусақтың бірлескен анықтамасы;
- оқытушының орындауында музыкалық шығарманы талдау;
- оқытушымен бірге ансамбльде жаңа шығармаларды фортепианода эскиздік ойнау.

Білім алушы сұрақтар қоя алады.

Жаңа шығармаларды бірден орындау жұмысы: репертуардың техникалық қол жетімділігі, қиындықтарды жеңу-шығармашылық белсенділікке жақсы ынталандыру. Бұл жұмыс оқушының музыкалық білімін кеңейтеді және мәтінді жылдам жаттап алуға мүмкіндік береді.

Білім алушының өзіндік жұмысы (СӨЖ)

Білім алушының өзіндік жұмысы оқу жоспарының нақты пәнін зерделеу кезінде алынған білімнің сапасын, тереңдігі мен беріктігін арттыруға, білім алушының өзін-өзі тәрбиелеуге, өзін-өзі дамытуға және өзін-өзі жетілдіруге деген қажеттілігін қалыптастыруға бағытталған оқу процесінің маңызды құрамдас бөлігі болып табылады.

Пәнді оқу кезінде білім алушылардың өзіндік жұмысын орындау түрлері:

а) практикалық қызметте қамтылмаған музыкалық формаларды игеру:

- қарапайым әуендерді басқа тональностен орындау клавиатурамен есту қабілетімен арасында үйлестеруге көмектеседі;

- бірдыбысты шығармаларды әріптермен жұмыс орындау;

б) өзіндік жұмыстарды келесі түрде орындау:

- техникалық жаттығулар;

- мәтін және фраза бойынша жұмыс жасау;

- шығарманың ноталық мәтінін талдау: өлшемі, альтерация белгілері, аппликатура, күрделі ырғақтың болуы;

- музыкалық шығарманың тұсаукесер құрылымын талдау-гамма немесе секіру қозғалыстары, арпеджио немесе аккордтар;

- техникалық қиын эпизодтарды пысықтау;

- шығарманы жаттап нотаға қарамай орындау;

- қосымша әдебиеттерді оқу;

- фортепиано өнері шеберлерінің концерттік қойылымдарының аудиожазбаларын, CD, DVD материалдарын тыңдау;

- жаңа шығармаларды бірден ойнау.

Пәнді өз бетінше зерделеу бойынша тапсырмаларға теориялық білімді дамытуға, сондай - ақ классикалық музыканы тыңдау, классикалық балет және опера репертуарын көру арқылы ой-өрісін кеңейтуге, музыкалық нөмірлерді (сольфеджио) ән айту арқылы есту қабілетін дамытуға бағытталған тапсырмалар, берілген шығармалардың формасын талдау, музыкалық терминологияны зерттеу және т. б.

Өз бетінше жұмыс істеу үшін ұсынылатын тапсырмалар түрлері

Білім алушының өзіндік жұмысы кезіндегі тапсырмалардың түрлері	Бақылау түрі
Ең көп қолданылатын терминдерді, жылдамдық белгілерін, нота мәтінін қысқарылған белгілерін және т. б. үйрену	сауалнама
Сынаққа шығарылатын шығармалардың бірінің авторының шығармашылық жолының негізгі кезеңдерін; көркем бейнесін, шығарманың мәнерлілік құралдарын қамтитын хабарлама дайындау	хабарландыру
Фортепиано шығармасының ноталық мәтінін талдау (қарқын, форма, бейнелі мазмұн, стиль, техникалық қиындықтар және оларды жеңу әдістері)	сұхбат
Шағын формадағы бір фортепиано шығармасын өз бетінше дайындау және орындау	тыңдау
Техникалық дағдыларды дамыту, күрделі орындарды орындау техникасымен өзіндік жұмыс (арпеджио, әр түрлі бағыттағы гаммалар, триольдер, секвенциялар)	тыңдау

Белгілі әндерді, танымал әуендерді есту қабілеті арқылы орындау	тыңдау
Ырғақты сауаттылықты, қарқынды сезімді, шығарманың түстілігін, оркестрлік дыбысын есту дамыту (пунктир ырғағы жаттығулар, синкопалар, глиссандо, аритмиялық топтар, квартольдар, квинтольдар және т. б.)	тыңдау

Әдебиеттер мен оқу құралдарының тізімі

Оқу әдебиеті:

1. Бах И. С. Маленькие прелюдии и фуги. М., 1972г.
2. Звуки мира. Пьесы для фортепиано, сост. Бакулова А.М., 1974 г.
3. А.Абдинурова .Семь пьес для фортепиано» ред.
4. «Альбом для детей из фортепианных пьес Л.В.Бетховена» сост.Ляховицкая;
5. Бургмюллер И. соч. 100. Двадцать пять легких этюдов для фортепиано Краков, 1969г.
6. Геллер М. Избранные этюды, ред. Регерова М., Краков, 1967г.
7. Майкапар С. Избранные пьесы. сост. Шпигель И.М., 1985 г.
8. Черни К. Избранные фортепианные этюды, ред. Гермера, Киев, 1974 г.
9. Чайковский П.И. «Детский альбом» М., 1961 г
10. Альбом сонатин для фортепиано, ред. К. Сорокина К. М., 1970г.
11. Лешгорн А. Соч. 65. Избранные этюды. Баку, 1961 г.
12. Лешгорн А. Соч. 66. Этюды, М., 1970 г.
13. «Детский альбом. Пьесы для фортепиано» сост. А. Байсакалова;
14. Сонатины и вариации. Средние классы, сост. Самонов А.М. 1974 г.
15. О.Хромушин. Джазовые композиции для ДМШ. Санк-Петербург, Музыка, 2002г.
16. Б.Милич. Фортепиано 3 класс. Москва, 2000г.

17. Б.Милич. Фортепиано 3 класс. Москва, 2000г.

Білім алушылардың өзіндік жұмысына арналған қосымша әдебиеттер:

1. Альбом сонатин для фортепиано, ред. К. Сорокина К. М., 1970г.
2. Балеты ред.Металлиди. Санкт - Петербург, 1997г.
3. Балеты П. И. Чайковского, популярные фрагменты в легком переложении для фортепиано в четыре рук. Изд. "Композитор" Санкт - Петербург 1994г.
4. Брусиловский Е. Десять фортепианных пьес «Мектеп», Алматы, 1969г.
5. Брусиловский Е. Шестнадцать пьес для фортепиано. Изд. "Жалын", 1979г.
6. Делиб Л. Балет "Коппелия" в 3-х актах. Переложение для фортепиано М., 1961г.
7. Пьесы для фортепиано Өнер. Алматы., 2004г.
8. Кулау Ф. Сонатины для фортепиано. Изд. «Музыка», 1965 г.
9. Минкус Л. Балет «Дон Кихот» , Клавир.М., 1982 г.
10. Мордасов Н. Сборник джазовых пьес для фортепиано. «Феникс» Ростов-на Дону, 2007 г.
11. Отрывки из опер и балетов. ред. Загурской Э., Ленинград, 1959 г.
12. Пьесы русских, советских и зарубежных композиторов для фортепиано, сост. Березовский Б., Борзенков А.Л., 1986 г.
13. Сонатины и вариации. Средние классы, сост. Самонов А.М., 1974 г.
14. Танцы из балетов русских композиторов, сост. Владимиров А., М., 1970 г.
15. Танцы из балетов советских композиторов, сост. Бакулова А., Бойко Р.М., 1961 г.
16. Фортепианные пьесы композиторов Средней Азии и Казахстана, сост. Кирсанова Э., Алма-Ата, 1982 г.
17. Хачатурян А. Балет «Гаянэ». Переложение для фортепиано Цейтлина А.М., 1962 г.
18. Чайковский П. «Щелкунчик», изд. «Музыка», М., 1969 г.
19. Чайковский П. «Лебединое озеро». Балет в 4-х действиях. Переложение для фортепиано Кашкина Н., М., 1971 г.
20. Чайковский П. «Спящая красавица». Балет в 3-х действия с прологом Злотти А., М., 1976 г.
21. Хромушин О. Джазовые композиции для ДМШ. Изд. «Северный олень», Санкт-Петербург, 1994 г.

Оқытушыларға арналған негізгі әдістемелік әдебиеттер:

1. Г. Нейгауз. Об искусстве фортепианной игры. Москва, изд.Музыка, 1958г.
2. А. Алексеев. Методика обучения игре на фортепиано. Москва, Музыка, 1978г.
3. А.Бейшлаг. Орнаментика в музыке. Москва, Музыка. 1978г.
4. Г. Коган. Работа пианиста. Москва, изд.Классика XXI, 2004г.
5. Л. Баренбойм. Путь к музицированию. Ленинград, изд.Советский композитор, 1979г.

6. В. Носина. Символика музыки Баха. сб. статей МГИМ
7. А. Шмидт-Шкловская. О воспитании пианистических навыков. Ленинград, Музыка, 1985г.
8. Е. Либерман. Работа над фортепианной техникой. Москва, Музыка, 1971г.
9. А. Бирмак. О художественной технике пианиста. Москва, 1973г.
10. Н. Терентьева. Карл Черни и его этюды. Санкт-Петербург. Изд.Композитор, 1999г.
11. Н. Копчевский. Клавирная музыка. Вопросы исполнения. Ленинград, изд.Советский композитор, 1960г.
12. Н. Корыхалова. За вторым роялем. Москва, изд.Классика XXI, 2015г.
13. А. Готлиб. Искусство ансамбля. Журнал Советская музыка №2, 1967г.

Репертуарлық тізім (ұсынылатын шығармалар)

Полифониялық шығармалар:

Г.Ф.Гендель	Куранта
М.Глинка	Двухголосная fuga
Н. Мясковский	Элегическое настроение (фуга) op.43№2
И.С. Бах	Маленькая прелюдия №12 из первой тетради
И.С.Бах	Маленькая прелюдия №15 из первой тетради
Д.Циполи	Фугетта ми минор
В.А.Моцарт	Ария
И.С.Бах	Маленькая прелюдия №2 из второй тетради
И.С.Бах	Бурре
И.С.Бах	Менуэт до минор из Французской сюиты №2
Н.Мясковский	Двухголосная фуга ре минор соч.78.
Г.Гендель	Куранта Фа мажор
Ф.Э Бах	Фантазия
Дж.Фрескобальди	Гальярда
Г.Гендель	Сарабанда (из Сюиты ми минор)
И.Фишер	Менуэт
В.Моцарт	Буррэ

Күрделі формадағы шығармалар:

В.А.Моцарт	Рондо (фа мажор)
А.Жилинский	Вариации на тему латышской народной песни
А.Жилинский	Сонатина ми минор 1 часть
А.Холминов	«У ворот, ворот» вариации на русскую нар. песню
Ф.Кулау	Сонатина до мажор соч.55
Я. Дюссек	Сонатина соль мажор соч.20
Кабалевский Д.	Ор. 51, № 3. Легкие вариации на тему словацкой народной песни
М.Клементи	Ор. 36, № 3. Сонатина
Д.Чимароза	Соната №1 соль минор
И.Гайдн	Соната ре мажор
С.Майкапар	Ор. 8, № 14. Вариации на русскую тему
Р.Шуман	Ор. 118, № 1. Детская соната (I часть)
Р.Шуман	Тема с вариациями
И.А.Бенда	Соната
А.Андре	Сонатина I Часть соч.34
А.Андре	Сонатина III часть соч.34
А.Диабелли	Сонатина соч.168
Ф.Кулау	Вариации на швейцарскую тему
Ф.Шпиндлер	Сонатина I часть соч.157
Ф.Шпиндлер	Сонатина (рондо) соч.157
К.Черни	Сонатина до мажор

Пьесалар:

А.Гедике	Ор. 8, № 2. Миниатюра
Р.Глиэр	Колыбельная
А. Эшпай	Перепёлочка (Белорусская нар. песня)
А.Даргомыжский	Вальс Табакерка
Д.Шостакович	Танец
С.Прокофьев	Ор. 65, № 10. Марш
С.Прокофьев	Ор. 65, № 3. Сказочка
С.Прокофьев	Ор. 65, № 2. Прогулка
Р.Шуман	Ор. 68, № 12. Дед Мороз
Р.Шуман	Ор. 68, № 26. Пьеса

Э.Григ	Ор. 12, № 5. Народная мелодия
П.Чайковский	Камаринская
А.Гладковский	Маленькая танцовщица
П.Чайковский	Песня жаворонка соч.39
Н.Раков	Полька
И.Гуммель	Скерцо
Б. Барток	Пьеса
И.Беркович	Украинская мелодия
Д.Кабалевский	Походный марш
Э.Сигмейстер	Новый Лондон

Этюдтар:

С.Ляпунов	Этюд
К.Черни	Ор. 139, № 36. Этюд
К.Черни	Ор. 139, № 100. Этюд
К.Черни	Ор. 849, № 16. Этюд
Г.Беренс	Ор. 88, № 17. Этюд
Г.Беренс	Ор. 61, № 4. Этюд
А.Гедике	Ор. 47, № 8. Этюд
А.Гедике	Ор. 32, № 30. Этюд
К.Черни	Ор. 718, № 19. Этюд
К.Черни	Ор. 849, № 11. Этюд
А.Лемуан	Ор. 37, № 48. Этюд
Л.Лапутин	Ор. 4, № 1. Ручеек (Этюд)
Ан.Александров	Этюд
К.Славицкий	Этюд
К.Сорокин	Этюд

Ансамбльдер:

С. Халаимов	Сладкоежка
М. Зив	Веретено
Г. Фрид	Веселая прогулка
Р.Хан	Прелюдия
Ф.Шмитт	Юмореска в форме рондо

Р.Фукс	Венский вальс
А.Диабелли	Аллегро
Т.Лак	Маленькая мазурка
Л.Шитте	Балерина
Л.Шитте	Чардаш
С.Прокофьев	Отъезд Золушки на бал
С.Василенко	Испанский танец
А.Хачатурян	Танец девушек из балета «Гаянэ»
В.Моцарт	Менуэт из симфонии Es-dur
В.Моцарт	Соната №2 op.3
В.Ребиков	Вальс из сказки «Елка»
А.Глазунов	Гавот из балета «Барышня-Служанка»
Л.Бетховен	Полонез

Джаз шығармалары:

Дж. Гершвин	Негритянская песня
Дж. Гершвин	Колыбельная из оперы «Порги и Бесс»
Э. Градески	Маленький джазовый альбом
М. Дворжак	Джазовый этюд ля минор
С. Джоплин	Артист Эстрады
К. Дусэ	Мы танцуем (фокстрот)
Дж. Келлер	Что-то знакомое
Ч. Кореа	Кристалльная тишина
Ч. Кореа	Испания
Д. Крамер	14 джазовых этюдов
Р. Петерсон	Старый автомобиль
Р. Петерсон	Матрешка
М. Пиппер	5 современных танцев
А. Раков	Серенада
Э. Уэббер	Осанна
А. Цфасман	Неудачное свидание

Би музыкасы:

Р.Глиэр	Вальс из балета «Медный всадник»
Л.Минкус	Вариация Базиля из балета «Дон Кихот»
А.Крейн	Вариация солистки из балета «Лауренсия»
Ц.Пуни	Вариация феи кукол из балета «Эсмеральда»
Ц.Пуни	Вариация Актеона из балета «Эсмеральда»
Л.Делиб	Вариация солистки из балета «Ручей»
Н.Черепнин	Вариация из балета «Павильон Армиды»
Н.Черепнин	Медленный вальс из балета «Павильон Армиды»
А.Адан	Вариация Альберта из балета «Жизель»
Ф.Яруллин	Баллада Сюимбике из балета «Шурале»
С.Монюшко	Краковяк из оперы «Галька»
Б.Асафьев	Мазурка из балета «Кавказский пленник»
Ж.Бизе	Болеро из оперы «Кармен»

Қазақстан және Орта Азия композиторларының шығармалары:

К.Молдобасанов (Киргизия)	Качели
К.Молдобасанов	Танец куклы
К.Кужамьяров (Казахстан)	Последний снег
М.Сагатов (Казахстан)	Ручеек
М.Атоев (Таджикистан)	Караван
Б.Зейдман (Узбекистан)	Пьеса на каракалпакскую тему
С.Варелас (Узбекистан)	Вальс
А.Исакова (Казахстан)	Мячик
Г.Жубанова	Прелюдия
Ю.Тер-Осипов (Таджикистан)	Бой часов
И.Хайдаров (Туркмения)	Рассказ бахши
А.Исакова (Казахстан)	Смешной фаготик
С.Варелас (Узбекистан)	Серенада
Н.Муравин (Таджикистан)	Памирская песенка
Обр.К.Молдабасанова	Кара чий

Глоссарий:

Adagio – баяу
Andante – асықпай
Allegretto - жанды
Allegro - тез
Accelerando – біртіндеп жеделдету
A tempo – бастапқы темп
Crescendo – дыбысты біртіндеп күшейту
Diminuendo – біртіндеп дыбысты азайту
Dolce - нәзік
Fine – соңы
Forte – қатты
Legato – біртұтас, тегіс
Moderato – орташа
Piano – тыныш
Piu – арттырақ
Ritenuto – баяулау
Staccato – үзіп алу
Tempo I – бастапқы темп
rit. или ritardando (ритардандо — баяулату);
rall. или rallentando (раллентандо – қатты баялату);
accel. или accelerando (аччелерандо – жеделдету);
a tempo (а тэмпо — бастапқы темп).
Музыкадағы динамикалық реңктер:
p (пиано – жай);
pp (пианнисимо — өте жай);
mp (мэццо пиано — не очень тихо);
mf (мэццо форте — өте қатты емес);
f (форте – қатты);
ff (фортисимо — өте қатты);
sf (сфорцандо — бір нотаны немесе тұтас аккордты кенеттен күшейту);
> (дыбысты басқалардан ерекшелу қажеттілігін көрсететін екпін белгісі);

диминуэндо — дыбыс деңгейін біртіндеп төмендету, бәсендеу;
крещендо — дыбыс деңгейін біртіндеп арттыру, күшейту.
